

On Friendship (Collateral Damage)

On Friendship (Collateral Damage)

- 4 Linda Bouws
Inleiding – De lege pagina
- 6 Schrijven mr. B.A. Vink, aan directeur Beatrix Ruf,
Stedelijk Museum Amsterdam, 11-09-2015
- 8 Schrijven directeur Beatrix Ruf, Stedelijk Museum
Amsterdam, aan mr. B.A. Vink, 01-10-2015
- 11 Emile Schrijver
Reflecties rond een ontluikende vriendschap
- 16 Arie Hartog
Toegang tot de tekst
- 27 Joseph Semah
Het antwoord is dit
- 29 Joseph Semah
Het naakte onverheelde vierkant
- 45 Joseph Semah
Read Full Text
- 75 Joseph Semah
Over vriendschap
(Bijschade)

Linda Bouws

Inleiding

De lege pagina

From text we came and to text we shall return

Beeldend kunstenaar Joseph Semah denkt, werkt en becommentarieert in de traditie van zijn grootvader Hacham Sassoon Kadoori (1885-1971), de laatste Opperrabbin van de Babylonische joden in Bagdad.

Hacham Sassoon Kadoori, president van de joodse gemeenschap, was een groot voorstander en verdediger van tolerantie tussen de verschillende religies. Hij geldt nog steeds als een lichtend voorbeeld voor de jongere generatie Joden met een Iraakse achtergrond.

Semahs oeuvre kan gezien worden als voortzetting van dit gedachtegoed. Hij gebruikt zijn achtergrond als een manier om naar de westerse cultuur te kijken. Hij verbindt daartoe kunst, filosofie, religie, en wetenschap met elkaar. Zijn ideeën en visies brengt Semah naar buiten in teksten, tekeningen, sculpturen, schilderijen, performances en vanzelfsprekend ook in projecten die onderling sterk zijn verbonden.

“I still read each and every art work on display through the tradition/history of the Hebrew language. In this context, one can say that each art work of mine is nothing but a footnote to my research, to my desire to understand what contemporary art actually means, what is meant by tolerance, what the meaning of being in exile is and what it means to be a guest.”

In Semahs werk zijn jodendom, christendom, islam en humanisme de religieuze, seculiere en culturele stromingen die de westerse identiteit mee bepalen.

4

In *On Friendship / (Collateral Damage)* onderzoekt de kunstenaar de claim van een steeds grotere groep opiniemakers die zich beroept op de Joods-christelijke oorsprong van de Europese cultuur. Aan de hand van voorbeelden uit de hedendaagse, beeldende kunst analyseert Semah in hoeverre aan de Joodse invloeden werkelijk aandacht wordt besteed in het kunstdebat. Hij gaat in op de specifiek Joodse lading in werken van Kazimir Malevich (*Het naakte onverheelde vierkant*) en Barnett Newman (*Read Full Text*). Op persoonlijke en intrigerende wijze laat Semah zien hoe de Hebreeuwse taal, en dus Joodse traditie en cultuur, van invloed was - direct of indirect - op deze kunstenaars, wier werk een iconische status heeft gekregen in de westerse kunstgeschiedenis.

Semah komt tot de conclusie dat de Joodse betekenislaag te weinig aandacht krijgt en te vaak wordt genegeerd in de hedendaagse kunstgeschiedenis. Of wordt die laag vermeden om ongemakkelijke confrontaties in een naoorlogse, getraumatiseerde samenleving uit de weg te gaan?

Studeren, analyseren, becommentariëren, toevoegen en het gesprek beginnen is in de opvatting van Semah echter hoogst noodzakelijk. Semah denkt en werkt in de traditie van de Babylonische Talmoed Bavli. Semah vult de lege pagina en maakt de Joodse cultuur, traditie en identiteit in een andere culturele omgeving zichtbaar. Hij vraagt ons opnieuw te kijken naar onze eigen cultuur, samenleving en identiteit en dat kan verontrustend werken en roept verwarring op.

In de tekst *On Friendship / (Collateral Damage)* belicht Semah de rol van de CIA (in opdracht van president Truman) bij het strategisch inzetten van de Amerikaanse naoorlogse abstracte kunst (met als belangrijke vertegenwoordigers o.a. Barnett Newman, Mark Rothko, Lee Krasner en Adolph Gottlieb) tijdens de Koude Oorlog (1950-1960).

Het boek bevat verder analyses van het werk van Joseph Semah van Emile Schrijver (algemeen directeur Joods Historisch Museum Amsterdam), *Reflecties rond een ontluikende vriendschap* en *Toegang tot de tekst – Verdere kanttekeningen bij teksten van Joseph Semah* van Arie Hartog (directeur Gerhard-Marcks-Haus, Bremen, Duitsland).

Joseph Semah levert een bijdrage aan de contextualisering van kunstwerken en kunstuitingen, de culturele verscheidenheid en de betekenis van kunst in een complexe wereld. Semahs concentratie op de Joodse lege pagina is een subtiele handreiking aan ieder ander om zijn lege pagina toe te voegen aan de westerse kunstgeschiedenis. *On Friendship / (Collateral Damage)* opent de deur voor extra voetnoten.

In het gelijknamige project *On Friendship / (Collateral Damage)* waar deze publicatie onderdeel van is, worden Semahs inzichten getoetst met die van anderen. In een symposium in Felix Meritis in Amsterdam (25 oktober 2015) wordt de hypothese van een Joods-christelijke oorsprong van de westerse cultuurgeschiedenis geanalyseerd door:

- Prof. A. Sh. Bruckstein Coruh, directeur Taswir Projects, platform for philosophy and art (Berlijn)
- Michael Huijser, directeur Rembrandthuis, Amsterdam
- Prof. dr Ton Nijhuis, wetenschappelijk directeur Duitsland Instituut, Amsterdam
- Dr. Arie Hartog, directeur Gerhard-Marcks-Haus, Bremen
- Matthea Westerduin, VU Amsterdam, Faculteit der Godgeleerdheid, Phd

Moderator: Maarten van der Meer, Stadsintendant Deventer.

Voorafgaand aan het symposium vindt, op 23 oktober om 17.00 uur, in het Amsterdamse advocatenkantoor Vink Veldman & Swiers advocaten, Plantage Middenlaan 10, omlijst door een expositie van Joseph Semah, een bijzondere ontmoeting plaats. Het advocatenkantoor representeert de rechtzoekende burger versus de onbewezen axioma's van de instituties. De directeur van het Stedelijk Museum Beatrix Ruf is uitgenodigd om onder leiding van mr. B.A. Vink in gesprek te gaan met de kunstenaar over de lege pagina in de westerse kunstgeschiedenis.

Linda Bouws, 23 oktober 2015

V i n k V e l d m a n & S w i e r
a d v o c a t e n

Aan de directeur van het Stedelijk Museum
Mevrouw Beatrix Ruf
Postbus 75082
1070 AB Amsterdam

mr. B.A. Vink
Plantage Middenlaan 10
1018 DD Amsterdam
tel +31 (0)20 5353333
fax +31 (0)20 5353334
vink@vvsadvocaten.nl
www.vvsadvocaten.nl

Amsterdam 11 september 2015

Uitnodiging en tevens oproep tot afleggen van getuigenis.

Geachte mevrouw Ruf,

Op voorspraak van mijn cliënt, Joseph Semah, bericht ik u als volgt:

Het zal u bekend zijn dat Joseph Semah zich als beeldend kunstenaar en denker verdiept in indringende maatschappelijke thema's. In het bijzonder onderzoekt hij de raadsels en de wetenswaardigheden rond de Joods-christelijke oorsprong van onze (westerse) cultuur.

Namens Joseph Semah vraag ik uw aandacht voor het project *On Friendship (Collateral Damage)*, dat eind oktober tot uitvoering zal worden gebracht. Aan de hand van concrete voorbeelden uit de contemporaine beeldende kunst heeft hij onderzocht of, en in hoeverre, aan de Joodse en christelijke invloeden aandacht wordt besteed in het hedendaagse kunstdebat.

Wordt de Joodse betekenislaag, zo wil Joseph Semah ook u vragen, niet te vaak vergeten in de hedendaagse kunstgeschiedenis? Is het niet zo, dat de beslissende invloed van de Hebreeuwse geschiedenis en traditie, mogelijk geheel onbewust, in de moderne westerse cultuurgeschiedenis over het hoofd wordt gezien?

Naar de mening van Joseph Semah beheren musea en andere erfgoedinstellingen artefacten van een Joods-christelijke cultuur met te weinig aandacht voor het Joodse deel. Joseph Semah claimt met dit project volledigheid en integriteit in de beschrijving van de cultuurgeschiedenis. Hij ziet vooral een lege pagina in de westerse cultuurgeschiedenis van na de Tweede Wereldoorlog en vraagt, publiekelijk aandacht voor deze analyse. Joseph Semah weet zich in zijn project gesteund door 50 burgers (bijlage) die zijn initiatief daarom hebben onderschreven.

Joseph Semah vraagt in het bijzonder uw aandacht voor de specifiek Joodse lading in de werken van Kazimir Malevich en Barnett Newman. Hun werken hebben een iconische status verworven. Bij nadere beschouwing blijkt de kunsthistorische

interpretatie van het werk van deze kunstenaars en de duiding van de relevantie van dat werk niet volledig, zo lang te weinig aandacht bestaat voor de Joodse achtergrond van hun erfgoed.

Ik nodig u uit om deel te nemen aan, en in ieder geval getuige te zijn van en bij voorkeur getuigenis af te leggen rond dit publiek-artistiek-filosofisch project, waarbij derhalve de claim van de Joods-christelijke oorsprong van de Europese beschaving als hypothese centraal zal staan.

Op 25 oktober 2015, aanvang 15.30 uur, wordt een symposium georganiseerd in de Zuilenzaal van Felix Meritis. In deze bijeenkomst zullen Joseph Semah en vertegenwoordigers uit de museale wereld zich verder verdiepen in de belangrijke vraagstelling binnen het kunsthistorisch onderzoek, naar de samenhang van de parameters waarbinnen het artistieke werk van de moderne kunstenaar is ontstaan. Om verder te bezien wat dat betekent voor de hedendaagse opvattingen in de kunstgeschiedenis.

Voorafgaand aan het symposium vindt, op 23 oktober om 17.00 uur, omlijst door een expositie van de kunstenaar, een kleine bijeenkomst plaats op ons kantoor. Van harte wil ik u en diegenen die hun adhesie voor dit project hebben betuigd, naast verdere genodigden en belangstellenden, uitnodigen voor deze bijeenkomst. Daarbij wil ik u graag gelegenheid geven publiekelijk met Joseph Semah van gedachten te wisselen – en in die zin, als beheerder van belangrijk kunstzinnig erfgoed, getuigenis af te leggen over diens stellingen, opdat aldus de houdbaarheid daarvan kan worden onderzocht.

Tijdens deze bijeenkomst zal verder de presentatie plaats vinden van de publicatie *On friendship (Collateral Damage)*. In deze publicatie zijn drie teksten van Joseph Semah opgenomen: *Het naakte onverheelde vierkant*, een nog niet gepubliceerde tekst over Kazimir Malevich, *Read Full Tekst*, een eerder gepubliceerde tekst over Barnett Newman en de tekst *On Friendship (Collateral Damage)*.

Graag verneem ik van u of u gehoor kunt geven aan deze oproep.

Hoogachtend,

B.A. Vink

Prof. mr. Egbert Dommering, Dr. Adriana Esmeijer, Prof. dr. René ten Bos, Pauline Kruseman, Philip van Tijn, Daan Roovers, Ronald Leopold, Linda Bouws, Jom Semah, Prof. dr. Ton Nijhuis, Prof. dr. Emile Schrijver, Isaac M. Kalisvaart (MBA), Yasin Kalac, Dr. Markha Valenta, Joël J. Cahen, Ashok Bhalotra, Astrid Elburg, Roel Arkesteijn, Ruud Nederveen, Dr. Jurn Buisman, Prof. Dr. Michael Schäfer, Mr M.J. Meijer, Rick Vercauteren, Dr. Arie Hartog, Els Iping, LL.B MaLic Hans Rutten, Stephan Sanders, Rabbijn Edward van Voolen, Steve Austen, Martin Smit, Prof. dr. Arnold Heertje, Christine Koenigs, Max von Kreyfelt, Felix Rottenberg, Anita Frank, Prof. dr. Meindert Fennema, Ernst Veen, Dominee Ruben van Zwieten, Auke van der Berg, mr drs Annet Bertram, Ronit Eden, Dr. Michael Keestra, mr. Quirijn Bongaerts, Oeke Hoogendijk, Barnett Newman, Kazimir Malevich, Hedio Meyling, Nelleke Noordervliet, mr. Willem van Bennekom, Hans-Georg Thönges, Ferry Houterman, Farid Tabarki

1 oktober 2015

1/2

ONTVANGEN - 6 OKT. 2015

Vink Veldman & Swier Advocaten
mr. B.A. Vink
Plantage Middenlaan 10
1018 DD AMSTERDAM

referentienummer / reference
15/00733-7

onderwerp / subject
On Friendship (Collateral Damage)

doorkiesnummer / direct number
020 573 2605

Weledeigestrenge heer Vink,

Hierbij wil ik u hartelijk danken voor uw brief d.d. 11 september 2015 die u op voorspraak van uw cliënt, de heer Joseph Semah, heeft verzonden.

In reactie op de aan de orde gestelde kwesties wil ik graag het volgende met u delen: het Stedelijk Museum Amsterdam beheert, presenteert en bestudeert moderne en hedendaagse kunst en vormgeving. Daar neemt de internationale collectie van de Gemeente Amsterdam een zeer belangrijke plek bij in. Deze gevarieerde kunstwerken (circa 90.000 in het totaal) hebben ieder hun verhalen en betekenislagen en openen telkens weer nieuwe inzichten en aanknopingspunten voor verdere bestudering.

Een veranderende samenleving biedt immers altijd nieuwe perspectieven op zowel heden als verleden. De tentoonstellingen, de diverse publicaties die het museum uitgeeft en het discursieve programma voor een breed publiek getuigen van deze altijd weer veranderende blik op de kunst: van economische crisis tot racisme, van religieuze en spirituele perspectieven tot globaliseringskwesties en genderpolitiek, ze beïnvloeden hoe we kijken en welke verhalen we vertellen.

De Joods-christelijke oorsprong van onze (Westerse) cultuur, en, niet in de laatste plaats, de gruwelijke oorzaken van de diaspora van Joden ten tijde van en na de Tweede Wereldoorlog, biedt in dit kader eveneens een

postadres / postal address
Postbus 75082
1070 AB Amsterdam

kantoren / offices
Van Baerlestraat 31
1071 AN Amsterdam

t +31(0)20 57 32 911
f +31(0)20 67 52 716
info@stedelijk.nl
www.stedelijk.nl

relevant perspectief op de collectie. Dat perspectief biedt niet alleen een belangrijke context voor de conflicten in onze huidige samenleving maar sluit ook aan bij de recente tentoonstelling *Het Stedelijk in de oorlog* (27 feb- 31 mei 2015) waarin de diverse relaties tussen de institutionele geschiedenis van het Stedelijk Museum en de Joodse geschiedenis van en in Amsterdam centraal stond.

2/2

Zoals Joël Cahen in het nawoord van de bijbehorende publicatie schrijft, bleek uit dit project 'hoe belangrijk de rol van het Stedelijk is voor de verwerking van de oorlog, door onder andere zijn rol als verzamelaar en initiator van kunst maar ook door zijn rol in de totstandkoming van de herinnering aan de oorlog en de Sjoa middels monumenten'.

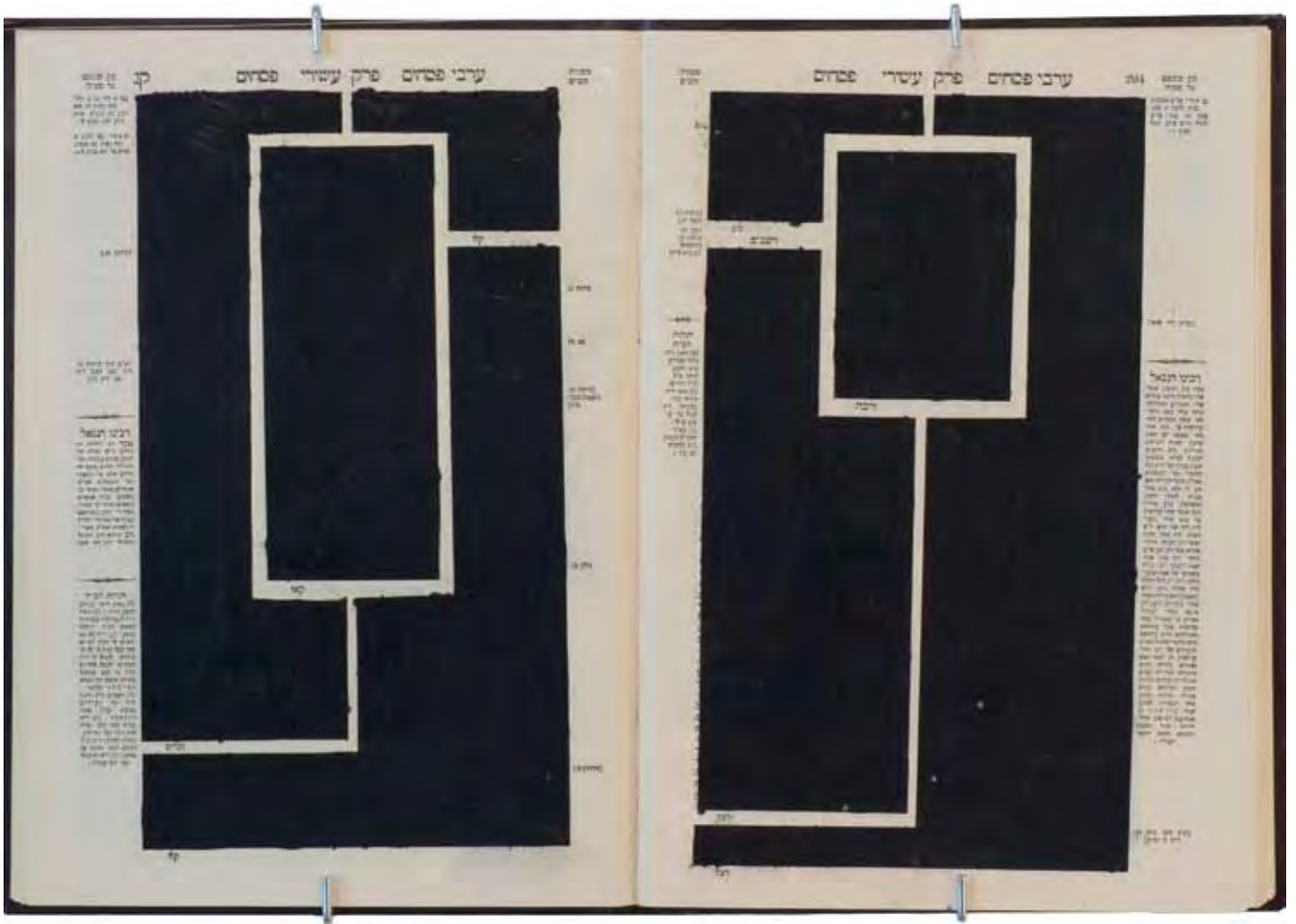
Het Stedelijk Museum werkt tot op de dag van vandaag nadrukkelijk vanuit de centrale gedachte dat creativiteit en kunst verbinden en zal altijd nieuwe perspectieven en verhalen naar de oppervlakte halen. Met ruimte voor alle mogelijke stemmen en tegengeluiden stelt die gedachte ons, zeker in een tijd van conflicten en crisis, in staat om de verbanden tussen de grote historische ontwikkelingen van onze mondiale samenleving te duiden en van kritisch relief te voorzien.

Ik wens uw cliënt veel succes met zijn project en kijk uit naar de publicatie *On Friendship (Collateral Damage)*.

Wanneer ik onverhoopt niet in staat ben aanwezig te zijn bij de genoemde bijeenkomst zal het museum vertegenwoordigd worden door een van mijn collega's.

Hoogachtend,

Beatrix Ruf
Directeur

Joseph Semah
An introduction to the principle of relative expression, 1979
oliekrijt op TaLMUD BaVeLY, Tractate PeSaChIM, 40 x 54 x 2 cm

Emile Schrijver

Reflecties rond een ontluikende vriendschap

Het is me een groot genoegen om naar aanleiding van het fascinerende project “On Friendship / (Collateral Damage)” te reflecteren op en te associëren naar aanleiding van het werk van Joseph Semah. Ik wil dat doen vanuit twee perspectieven, namelijk dat van de outsider die Semahs positiebepaling in het hedendaagse kunstdebat beziet en dat van de insider die de joodse religieuze, tekstuele en kunstzinnige traditie kent waar zijn werk vaak mee in gesprek is, waar het deels uit voortkomt en waaruit het zo vrijelijk citeert.

Ik ken het werk van Joseph Semah zoals zovelen het zullen kennen, namelijk door de vele tentoonstellingen waarin het getoond is en uit de fraaie gedrukte catalogi waarin zijn werk is opgenomen. Wie dat werk en vooral de teksten kent, weet dat een belangrijk deel van zijn energie gaat naar het uitdragen, formuleren en strijd voeren voor zijn overtuiging dat het joodse element in het werk van grote hedendaagse kunstenaars als Kazimir Malevich (1879-1935), El Lissitzky (1890-1941) en Barnett Newman (1905-1970) onderbelicht is in het hedendaagse kunsthistorische onderzoek en het kunsthistorische debat. Zijn positie is daarin heel uitgesproken. Hij verzet zich tegen het idee dat de joodse wortels van deze kunstenaars niet meegewogen worden in de beoordeling van hun werk en toont in een aantal gevallen heel overtuigend aan dat er meer dan wat dan ook een schrijnend gebrek aan kennis van de joodse traditie ten grondslag ligt aan dit gegeven. Tegelijkertijd verwerpt hij echter met kracht een eenzijdige typering van deze kunstenaars, en *mutatis mutandis* van zijn eigen werk, als joodse kunst of het werk van joodse kunstenaars. Zijn verwijt aan het kunsthistorisch establishment betreft vooral het gebrek aan belangstelling voor de joodse achtergrond en het systematische gebrek aan kennis daarover. Hij ziet het duidelijk als een van zijn missies om dat gat op te vullen en heeft dat, zoals al aangegeven, een aantal malen zelf heel succesvol gedaan.

En toch ... De vraag naar de identiteit van de kunstenaar is er een die steeds weer opduikt in de kunst- en cultuurgeschiedenis. Bestaat er zoiets als joodse kunst, en zo ja, is dat dan een nationale kunst? En als joodse kunst bestaat:

- Mogen joodse kunstenaars zich dan met figuratieve kunst bezighouden?
- Kan joodse kunst dan ook gemaakt worden door kunstenaars die niet- joods zijn?
- Is alle kunst die door joden gemaakt is daarmee dan vanzelf “joodse kunst”? (“Nee!,” zegt Semah dus; en terecht.)
- Is muziek van joodse componisten dan joodse muziek? Of geldt dat dan alleen voor de muziek die ze voor een joodse context gecomponeerd hebben?
- Zijn de films van de Marx Brothers – waarin, het zij hier opgemerkt, praktisch GEEN verwijzingen voorkomen naar joodse onderwerpen – dan joods omdat deze komieken als joodse komieken zijn waargenomen EN, veel belangrijker, omdat zij ook altijd als joodse komieken zijn gereciperd?

Joseph Semah

NellaH (The closing of the Gates) (Open Closed), 1987

2 deuren, 4 x schragen, 5 x schilderdoeken, gekleurd gebedskleed TaLIT, 92 x 201 x 83 cm

- Kan het dan zijn dat een kunstenaar zowel joodse als niet-joodse kunst vervaardigt en kan dat dan ook gelijktijdig?

Deze en vele verwante vragen domineren al decennialang de wetenschappelijke discussie over “joodse kunst”, maar er zijn in al die tijd nauwelijks eenduidige antwoorden gegeven. Is een contemporair, in het Hebreeuws gesteld verslag over de verdrijving van de joden uit Spanje in 1492 een joods boek – ja, natuurlijk, zullen velen zeggen –, maar als dat zo is, waarom discussiëren we dan al tientallen jaren over de vraag hoe joods de dagboeken van Anne Frank zijn? Is dat omdat er nog geen afstand is? Omdat de verkeerde taal is gebruikt? En wat betekent dat dan voor andere contemporaine kunstuitingen? En hoe relevant zijn die vragen eigenlijk?

Ik vind Joseph Semahs pleidooi om aandachtig naar de joodse achtergrond van het werk van Barnett Newman te kijken en daarmee ons begrip van diens werk te vergroten van de hierboven genoemde voorbeelden het overtuigendst, maar waar ik vraagtekens bij zet, is zijn impliciete veronderstelling dat de kunstenaar en zijn kunst in elk geval in figuurlijke zin onrecht worden aangedaan wanneer die joodse achtergrond niet onderkend en vooral niet gekend wordt. Is daarmee de integriteit niet alleen van de kunstenaar maar vooral van de kijker niet in het geding? Mag die niet “doen” met een kunstuiting wat hij of zij wil? De hier besproken vragen duiken op in het werk van de kunstenaar Joseph Semah, maar evengoed, en dan veel praktischer, in het dagelijks werk in een museum dat zichzelf onder meer “joods” noemt. Wat te denken van de vele succesvolle fotografie-tentoonstellingen, door joodse fotografen, of door joden verzameld, maar vaak helemaal niet met joodse thema’s? Om nog maar te zwijgen van de programmering van hedendaagse kunstenaars, inclusief Joseph Semah, die immers “doen” wat zij willen, onafhankelijk van de doelstelling van welk museum dan ook. Ik begrijp Semahs verzuchting en ben hem dankbaar dat hij door zijn kritische blik dimensies toevoegt aan het werk van bijvoorbeeld Newman, die ik domweg niet kende. Maar of de doorsnee kijker niet zonder kan? Het is een vraag die mijns inziens niet eenduidig te beantwoorden is.

En Semahs eigen werk dan? Ik moet toegeven dat ik zelf het meest geraakt ben door de werken waarin zijn joodse achtergrond, zijn zoektocht naar zijn wortels en zijn levenslange studie van de schriftelijke en figuratieve bronnen van het jodendom het dichtst aan de oppervlakte liggen. Ik ben diep ontroerd door zijn vroege grafische experimenten met de vorm van bladzijden uit gedrukte uitgaves van de Talmoed, getiteld “An introduction to the principle of relative expression”, “oliekrijt op Talmoed Bavly” [wat een vondst!], vijftig bladen van 40 x 27 cm uit het jaar 1979. Het gaat hier letterlijk om bladzijden Talmoed die zijn afgedekt met rechthoekige vlakken die zijn ingegeven door de vorm van de stukken tekst op de bladzijdes. Die vorm kenmerkt zich door een centrale tekst die omgeven is, als door een soort armen, door commentaarteksten, in het geval van deze centrale tekst uit de joodse wetstraditie in elk geval het commentaar van de middeleeuwse Franse geleerde Salomo ben Isaak, Rasji (1040-1105). De vroegste drukkers in Venetië, in de zestiende eeuw, ontwikkelden deze vormgeving voor Talmoeditgaves en rabbijnenbijbels, maar de vorm is veel ouder. De oorsprong ligt in de cultuur van discussiëren, bevragen en problematiseren die eigen is aan de joodse intellectuele cultuur. In de loop van de dertiende eeuw vinden we daarom steeds meer handschriften met complexe vormgeving, met gecentreerde hoofdteksten en flarden commentaar daar omheen geschreven. In de wetenschappelijke literatuur wordt dit een traditie van het “open boek” genoemd, een traditie dus, waarin teksten niet definitief zijn en andere gebruikers en nieuwe generaties nieuw licht mogen laten schijnen. Een bewegende traditie. Die “open boek”-

traditie van discussiëren, bevragen en problematiseren zit in iedere vezel van het werk van Joseph Semah en functioneert volgens mij voor hem als een soort artistiek moreel kompas. En er zitten meer kanten aan dit werk. Het doelbewust afdekken van een zo belangrijke tekst roept vervreemding op, een vervreemding die nieuwe betekenis geeft aan deze oude teksten. En het roept een verrassende schoonheidservaring op, bewondering voor het vakmanschap van de makers van die Talmoedbladzijden.

In een ander werk gebruikt Semah zelf het begrip fragmentatie. Een van de meest tastbare overblijfselen van zijn eigen Iraaks-joodse achtergrond is het gebedskleed, de talliet, die al twee eeuwen lang in zijn familie bewaard wordt. Dat gebedskleed verschijnt in verschillende van zijn werken, een aantal malen ingeklemd tussen schildersdoek en houten platen, of deuren, zoals in “NeILAH (The closing of the gates) (Open closed)” uit 1987 en in gefragmenteerde vorm in zijn briljante “The fragmented Tallit” uit 1999, vervaardigd op papier met olieverf en garen, in veertien delen van 53 x 68 cm. Opnieuw zien we hier een repetitie van steeds weer afwisselende delen van de talliet, die samen een grafisch geheel lijken te vormen, maar tegelijkertijd elk voor zich zeer vervreemdend werken. Door de vorm als uitgangspunt te nemen en die in fragmenten te presenteren voegt Semah net als in zijn experimenten met de vormgeving van de gedrukte Talmoed, nieuwe betekenissen toe aan het oorspronkelijke object en maakt hij de afzonderlijke delen en het geheel onderdeel van zijn zoektocht naar de intrinsieke, zo men wil mystieke kwaliteit van het oorspronkelijke object van studie en van zijn afzonderlijke delen.

In het woord fragmentatie zit voor mij uiteindelijk het joodse element van Semahs werk, in het feit dat hij nooit slechts één betekenis accepteert, dat hij altijd nieuwe betekenissen zoekt, onafhankelijk van tijd en plaats. “En mukdam u-me’uhar ba-torah”, in de bestudering van de Torah en, *pars pro toto*, de joodse traditie bestaat er geen vroeger of later en “shiv’im panim la-torah”, de Torah en, *pars pro toto*, de joodse traditie kent zeventig gezichten, zeventig standpunten ook, uitleggingen, verklaringen, problematiseringen. Het is die door en door analytische confrontatie met zijn joodse achtergrond, met de heiligheid van het Hebreeuwse schrift, met de Hebreeuwse taal, zijn moedertaal maar ook een taal met een enorme historische gelaagdheid en beladenheid, die hem kenmerkt en die het joodse element in zijn werk uitmaakt. Daarmee maakt hij zeker niet per se joodse kunst, daarmee is hij zeker niet “slechts” een joodse kunstenaar en daarmee maakt hij het ook niet bij voorbaat onmogelijk voor het niet-joodse deel van zijn toeschouwers om zijn werk te waarderen en zo men wil “volwaardig” te genieten. Maar het laat wel zien waarom hij op zoek gaat naar het joodse element in het werk van Malevich, Lissitzky en Newman en het laat ook het grote potentieel zien van zijn benadering. Wij willen immers weten wat de drijvende krachten zijn achter een kunstwerk, niet alleen van zijn illustere voorgangers, maar zeker, en vooral van Joseph Semah.

Joseph Semah
An introduction to the principle of relative expression, 1980 - 1982
2 x schragen, hout, schilderdoeken, 10 x gebedskleed TaLIT, 140 x 80 x 100 cm
30 x oliekrijt op TaLMUD BaVeLY, Tractate PeSaChIM, 40 x 27 cm

Joseph Semah

YeRUShalAlM HaRIM SaVIV LaH, Jerusalem surrounded by mountains, 1987

brons, glas, 35 x 620 x 513 cm

N.B. Dit werk is gebaseerd op de plattegrond van de synagoge die is vernietigd tijdens de Kristallnacht, 9 november 1938 (Duitsland)

Colofon

On Friendship
(Collateral Damage)

Uitgave:

© stichting Metropool Internationale Kunstprojecten,
2015

Redactie:

Linda Bouws & Joseph Semah

Omslag en opmaak: BuroBouws

Concept: Joseph Semah

Fotografie

Ilya Rabinovich, Amsterdam (achterkant omslag,
pagina 73, 74, 76, 78)

Olaf Bergmann, Witten, Germany (pagina 3)

Rik Klein Goting, Harderwijk (pagina 10, 15)

Peter Cox, Eindhoven (pagina 12, 28, 52, 55, 70)

Rüdiger Lubricht, Worpsswede (pagina 16, 24, 50, 81)

Edo Kuipers, Amsterdam (pagina 26, 46 (TaLIT), 57, 62)

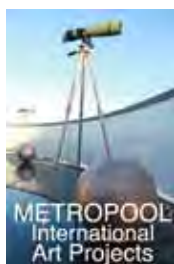
Arend Velsink, Amsterdam (voorkant omslag, pagina 82)

Alle overige afbeeldingen komen uit de archieven van
de kunstenaar en de auteurs.

Met dank aan:

Hans Rutten voor het vertalen van de teksten van
Joseph Semah, Ernst van Raaij (Arie Hartog), Hedie
Meyling, Jom Semah, mr. B.A. Vink, Arie Hartog, Emile
Schrijver, Sander Pleij, Jean Cameron, Steve Austen,
Vrienden van Felix Meritis, Genootschap Felix Meritis/
Felix Meritis Foundation.

ISBN 9789051706734

OMSLAG

Joseph Semah (Nederlandse selectie) in eerste Kochi-
Muziris Biënnale 2012 - 2013, India:

72 Privileges [A second chance]: 'It is precisely this
balance between exile and the emotion of the
privileged which forms the unique originality of our
Breathing in Reverse. As will be clear already, there is
no past or future in Exile, only an immediate present'.
2012

hout, koper, schragen en 5000 meter wol, 22 meter
lang, 80 cm breed, 85 cm hoog

... Op het moment dat Europa werd geteisterd door
religieuze intolerantie, is het bijzonder te zien dat
hindoes, moslims, joden en christenen in perfecte
harmonie samenleefden.

Het concept van tolerantie werd gevormd door een
soort van balans tussen de verschillende religieuze
groepen; dat kan als voorbeeld dienen voor het
Westen.

Na een researchperiode naar de geschiedenis van
Kochi, stuitte ik per toeval op de geschiedenis van de
koperen platen, die verhaalde over de 72 privileges
die door de laatste koning van het Chera dynastie,
Cheraman Perumal (962 - 1019 na Christus) zijn
gegeven aan de joden en de christenen. Het getal 72
heb ik als leidraad genomen voor mijn kunstwerk. De
gaten in de 72 koperen platen (42 cm x 30 cm) zijn
gerelateerd aan de sterrenconstellatie boven de stad
Jeruzalem. De platen zijn geplaatst in inkepingen op
een 22 meter lange houten tafel. De tafel doorsnijdt
diagonaal de ruimte. 5000 meter geweven wol
symboliseert de omtrek van de oude stad Jeruzalem.

ACHTERKANT

Joseph Semah

On Friendship

(Collateral Damage), 2015

10 x marmeren eieren, 2 x schoolstoelen

